

Sammanfattning av Spår 4: Kulturvärden i samhällsplaneringen

Moderator: Emelie Ekström Howard

Referator: Erik Arnell

Del 1 – Kulturvärden i plan- och bygglagen och aktuella förändringar

Del 1 inleddes av Boverkets antikvarie Otto Ryding som gick igenom de kommande förändringarna av plan- och bygglagen och Boverkets byggregler med särskilt fokus på hantering av kulturvärden. Bland annat de nya bestämmelserna kring rivningslov. Som innebär att rivningslov införs för särskilt värdefulla byggnader och bebyggelseområden även utanför detaljplanelagt område. En central fråga är hur kommunerna framöver kommer att avgöra och kommunicera vad som är särskilt värdefullt.

Emy Lanemo, utredare på Riksantikvarieämbetet, följde upp med att berätta om hur myndigheten planerar att stärka stödet till kommunerna i samband med det nya regelverket, med fokus på översiktsplaner och inventeringar. Hon tog upp brister som tidigare utredningar sett i kommunernas översiktsplaner kring redovisning av kulturvärden och beskrev pågående satsningar som metodstöd för inventering, vidareutveckling av bebyggelseregistret och utökade anslag för kulturmiljövård.

Erica Ek (stadsbyggnadsantikvarie) och Kristofer Sjöo (översiktsplanerare) från Örebro kommun presenterade hur kommunen arbetar med kulturvärden i sin översiktsplanering. De beskrev kommunens system med olika värderingsnivåer och utmaningar i att anpassa äldre underlag till det nya regelverket. De betonade hur den nya lagen förstärker vikten av tydlig information till allmänheten och en kontinuerlig inventering av kulturmiljöer. De planerar att möta de nya lagkraven genom att ta fram rutiner och en etablerad metodik kring bedömningar av särskilt värdefulla områden så att avgöranden inte lämnas till den enskilde tjänstepersonen.

Del 1 avslutades med en gemensam diskussion. Frågor om vägledning, hantering av särskilt värdefulla byggnader och områden, juridiska och

praktiska utmaningar samt behovet av enhetliga och transparenta bedömningsmetoder diskuterades.

Del 2 – Praktiskt arbete med kulturmiljöfrågor i kommunerna

I Del 2 presenterade representanter från olika kommuner konkreta exempel på hur de hanterar kulturmiljöfrågor i samhällsbyggnadsprocessen.

Del 2 inleddes med att Emma Tibblin (stadsantikvarie), Andreas Pålsson (stadsarkitekt) och Susanna Eschricht (antikvarie, planarkitekt) från Södertälje kommun berättade om hur kompetens och ansvar för kulturmiljöfrågor i kommunen är fördelat mellan olika avdelningar. De visade på vikten av pedagogiska kulturmiljöutredningar, dialog med exploitörer, långsiktiga perspektiv samt intern kompetenshöjning.

Kristin Lindgren (antikvarie, Stadsmuseet) och Daniel Sjöborg (stadsbyggnadsstrateg, Stadsbyggnadskontoret) från Stockholms stad beskrev hur de arbetar med samverkan mellan olika förvaltningar, underlag för översiktsplanering och bygglov samt utveckling av vägledningar för planbestämmelser. De lyfte vikten av gemensamma processer, kunskapsspridning och kontinuerlig dialog – både internt och med politiken samt fastighetsägare.

Del 2 avslutades med en diskussion där både praktiska och strategiska utmaningar diskuterades, t.ex. hur man kommunicerar kulturvärden till fastighetsägare, vikten av samarbete och behovet av uppdaterade vägledningar. Det framhölls att dialog och samverkan är framgångsfaktorer, men att utmaningar kvarstår – inte minst när det gäller att hantera och definiera bevarandevärden i efterkrigstidens bebyggelse i den framtida samhällsplaneringen.

Vad engagerade mest?

Under seminariets första del kretsade diskussionen kring hur de kommande ändringarna av plan- och bygglagen påverkar kulturmiljöarbetet både strategiskt och praktiskt. Många frågor handlade om översiktsplanens status och hur ärenden rörande särskilt värdefulla kulturmiljöer ska hanteras innan kommunen har en översiktsplan på plats som uppfyller de nya kraven kring utpekanden.

Under seminariets andra del handlade diskussionen om hur man bäst uppnår samsyn och en gemensam utgångspunkt för samhällsbyggnadsprocessens aktörer genom relationsbyggande, dialog och breda samverkansstrukturer.

Frågorna handlade om såväl etablering som kontinuerlig och långsiktig förvaltning av samverkansstrukturer.

Medskick till Riksantikvarieämbetet

- Många frågor kring de kommande ändringarna i plan- och bygglagen är fortfarande obesvarade och det efterfrågas stöd i klargörandet av dessa.
- Det efterfrågas en etablerad metodik som kommunerna kan luta sig mot i sina bedömningar av kulturvärden som skapar transparens, rättssäkerhet och tydlighet – både för tjänstemän som arbetar med frågorna och fastighetsägare som påverkas.
- Det efterfrågas arenor och sammanhang där personer med olika roller inom kommunernas arbete med kulturmiljö kan mötas, utbyta erfarenheter och utveckla sin kompetens tillsammans.